

Litteratuur:

1. Kruijt, de Vos, Bossema, 1972. The arena system of Black Grouse. (reprinted from) Proceedings of the XVth International Ornithological Congress, 399-423, E. J. Brill, Leiden.
2. Kruuk, H., 1964. Predators and Anti-Predator behaviour of the Black-Headed Gull (*Larus ridibundus* L.). Behaviour 10 (supplement).
3. Lorenz, K., 1951. Er redete mit dem Vieh, den Vögeln und den Fischen. Verlag Dr. G. Borotha-Schoeler, Wenen.
4. Lorenz, K., 1931. Beiträge zur Ethologie sozialer Corviden. In: Ueber tierisches und menschliches Verhalten (Band 1). R. Piper & Co. Verlag, München.

Een Bruinvis met luizen

J. H. STOCK

(Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Universiteit van Amsterdam)

Aan het Zoölogisch Museum te Amsterdam werd onlangs een Bruinvis, *Phocoena phocoena* (Linnaeus, 1758), aangevoerd, gevangen tussen Petten en Callantsoog in de periode 24/31 augustus 1972. Het dier, een wijfje van 112 cm lang, zat vol met zogenaamde walvisluizen, witte, spinachtige vlokreeftjes van de familie Cyamidae. De luizen

zaten vooral in oude, deels geheelde wonden van de Bruinvis, doch ook in de bek, in de geslachtsopening en in de oksels. De grootste exemplaren waren ongeveer 5 mm lang, maar er waren ook jonge luizen van 1 mm. In het totaal werden 101 luizen op die ene Bruinvis gevonden.

Determinatie aan de hand van de sleutel van

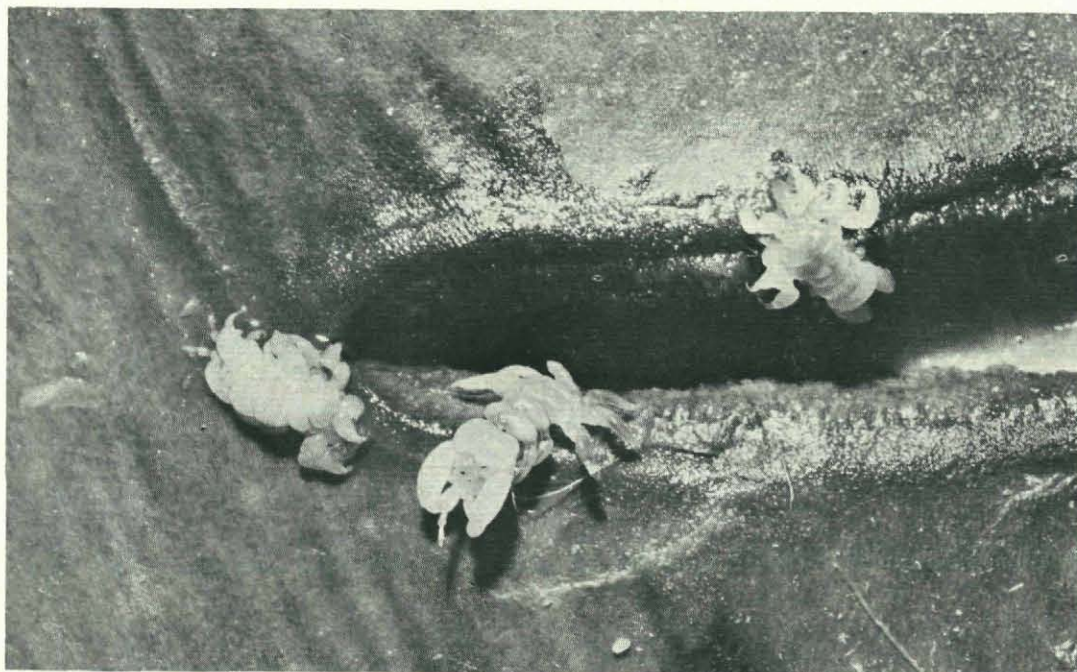

Fig. 1. Drie walvisluizen (*Isocyamus delphini*) bij een oude wond in de huid van een Bruinvis. Ware grootte van de parasieten ong. 5 mm. Foto L. A. van der Laan.

Leung (3) en vooral verificatie van de kenmerken via tabel I van Bowman (2), maakte al spoedig duidelijk dat het hier om de soort *Isocyamus delphinii* (Guérin, 1836) ging. Na een uitgebreide speurtocht in de literatuur bleek het toch om een bijzondere vondst te gaan.

Isocyamus delphinii is nieuw voor de Nederlandse fauna, maar niet alleen dat: de soort was nog niet bekend uit de Atlantische Oceaan benoorden de Azoren. Rond de Azoren komt ze talrijk voor; tevens zijn er verscheidene vondsten uit het westelijke Mediterrane bekken bekend, terwijl men haar voorts kent van een vindplaats in het Kaap Verdische gebied, van enkele plaatsen in de Caraïbische Zee en de Golf van Mexico en tenslotte van een vindplaats bij Japan. Al deze vindplaatsen liggen dus, voor zover ze al uit de Atlantische Oceaan komen, ver bezuiden onze eigen, boreale, zone.

Ook was *Isocyamus delphinii* nooit eerder op een Bruinvis aangetroffen. Wel was ze bekend van „dolfijnen” (een wat vage aanduiding, waaronder verscheidene soorten walvisachtigen schuil kunnen gaan), meer in concreto van de Dolfijn (*Delphinus delphis*), van de Zwarte zwaardwalvis (*Pseudorca crassidens*), van de Gramper (*Grampus griseus*) en van de Griend (*Globicephala melaena*). In het tropische en subtropische deel van haar verspreidingsgebied is de walvisluis *Isocyamus delphinii* dus gevonden op gastheren die zelf meermalen in Nederland werden aangetroffen. De Japanse gastheer is een soort Griend, namelijk *Globicephala macrorhynchus* (= *scammoni*).

Al met al een belangwekkende vondst, die hier vooral in extenso is genoemd om de aandacht van strandwandelaars op eventuele walvisluizen te spitsen bij strandingen van walvisachtigen.

Volledigheidshalve kan worden vermeld dat nog twee andere soorten walvisluizen uit Ne-

derland in de literatuur worden genoemd (het materiaal van deze beide soorten is in het Zoölogisch Museum te Amsterdam, resp. in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden geconserveerd en werd voor deze studie opnieuw bekeken). Het gaat om de volgende soorten:

Cyamus catodontis Margolis, 1954, gevonden op een Potvis, *Physeter catodon*, gestrand bij Terneuzen op 27 februari 1937. Deze vondst wordt vermeld door Boschma (1, p. 33), overigens onder de onjuiste naam *Cyamus boopis* Lütken, 1870.

Platycyamus thompsoni (Gosse, 1855), gevonden op een Butskop, *Hyperoodon ampullatus*, gestrand te Waarde (Zeeland) op 18 november 1931. Deze vondst wordt vermeld door Stock & Bloklander (4, p. 8).

De drie tot dusverre in Nederland gevonden soorten (de hele familie Cyamidae telt mondiaal 17 soorten) zijn eenvoudig te herkennen:

1a. Eerste poten vrijwel even groot als de

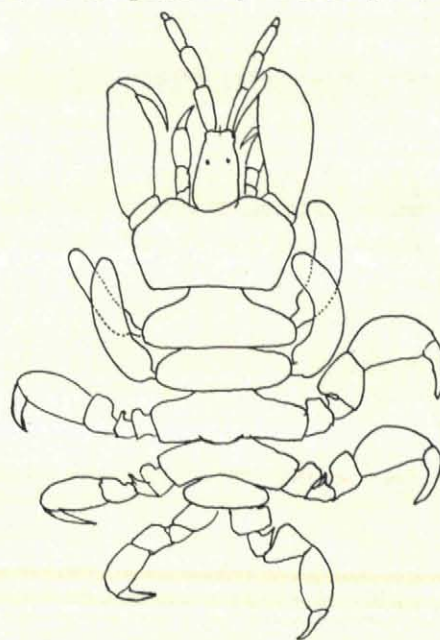

Fig. 2. *Isocyamus delphinii* (Guérin, 1836), ♂ van de rugzijde gezien.

tweede. Lichaamssegment dat de eerste poten draagt, duidelijk gescheiden van de kop.

Platycyamus thompsoni

b. Eerste poten veel kleiner dan de tweede. Lichaamssegment dat de eerste poten draagt, versmolten met de kop. 2.

2a. Worst-vormige kieuwen (aan lichaamssegmenten 3 en 4) van het ♂ enkelvoudig. Geen puntig uitsteeksel aan de basis van de kieuwen.

Cyamus catodontis

b. Worst-vormige kieuwen van het ♂ gepaard. Puntig uitsteeksel aanwezig aan de basis van de kieuwen.

Isocyamus delphinii

Niet onvermeld mag blijven dat men tegenwoordig de walvisluizen (fam. Cyamidae) tezamen met de spookkreeftjes (fam. Caprellidae) tot een suborde van de vlokreeften (Amphipoda) rekent. In vroeger eeuwen zag men er pissebedden (*Oniscus*) of zeespinnen (*Pycnogonum*) in. Vooral met de laatste groep is er een oppervlakkige gelijkenis, maar het aantal poten levert goede onderscheidingskenmerken. Zo hebben de Cyamiden 5 paar poten van onderling ongelijke vorm, de normale zeespinnen hebben 4 paar poeten, van onderling gelijke vorm, en de pissebedden hebben 7 paar poten, die onderling ongeveer gelijk van vorm zijn.

Litteratuur:

1. Boschma, H., 1938. Verslag omtrent het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden over de jaren 1936 en 1937 uitgebracht.
2. Bowman, T. E., 1955. A new genus and species of Whale-Louse. Bull. mar. Sci. Gulf Caribbean 5 (4): 315-320.
3. Leung, Yuk-Maan, 1967. An illustrated key to the species of Whale-Lice (Amphipoda, Cyamidae). Crustaceana 12 (3): 279-191.
4. Stock, J. H. & A. E. M. H. Bloklander, 1952. Notes on adventive Amphipoda on the Dutch coast. Beaufortia 1 (10): 1-9.

Problemen rond een arend in de Hoekse Waard

G. L. OUWENEEL

Op zaterdag 27 maart 1971 bezochten L. Preesman en ik de Korendijkse Slikken, gelegen in de gemeente Goudswaard in het zuidwesten van de Hoekse Waard. De Korendijkse Slikken vormen, tezamen met de nabijgelegen Beninger Slikken op Putten, het zg. Spuimondcomplex. Een uitvoerige beschrijving van dit bijzondere terrein werd in dit tijdschrift enkele jaren geleden gepubliceerd (10), zodat nu kan worden volstaan met de mededeling dat het hier betreft een uitgestrekt en diep riet- en biezenareaal, doorsneden door tal van krekken van uiteenlopende breedte. Tot november 1970 stond het gebied onder invloed van de getijden. Eind-maart pleegt de rietooft in volle gang

te zijn. Wij troffen dan ook bij dit bezoek een reeds aanzienlijke oppervlakte met rietstoppels aan, afgewisseld door nog uitgestrekte overjarige rietvelden. Plaatselijk was de vegetatie platgebrand en op twee plaatsen in het terrein brandde ze nog. Door de afsluiting van het Haringvliet enkele maanden tevoren was het terrein de gehele winter niet geïnundeerd geweest zodat de grond aanzienlijk droger en harder was dan tot dusver omstreeks deze tijd van het jaar te doen gebruikelijk. De ochtend van 27 maart 1971 gaf helder weer met wolkenvelden waaruit enkele buien vielen. Er woei een matige wind uit noordoostelijke richting. Omstreeks 11.15 uur, toen wij langs een van